

**Saaremaa valla siseturvalisuse
arengukava 2020-2030 (eelnõu)**

2019

Saaremaa vald

Sisukord

Sisukokkuvõte.....	3
Hetkeolukorra analüüs	5
Tegevusvaldkonna visioon.....	14
Tegevusvaldkonnad, strateegilised eesmärgid ja mõõdikud	15

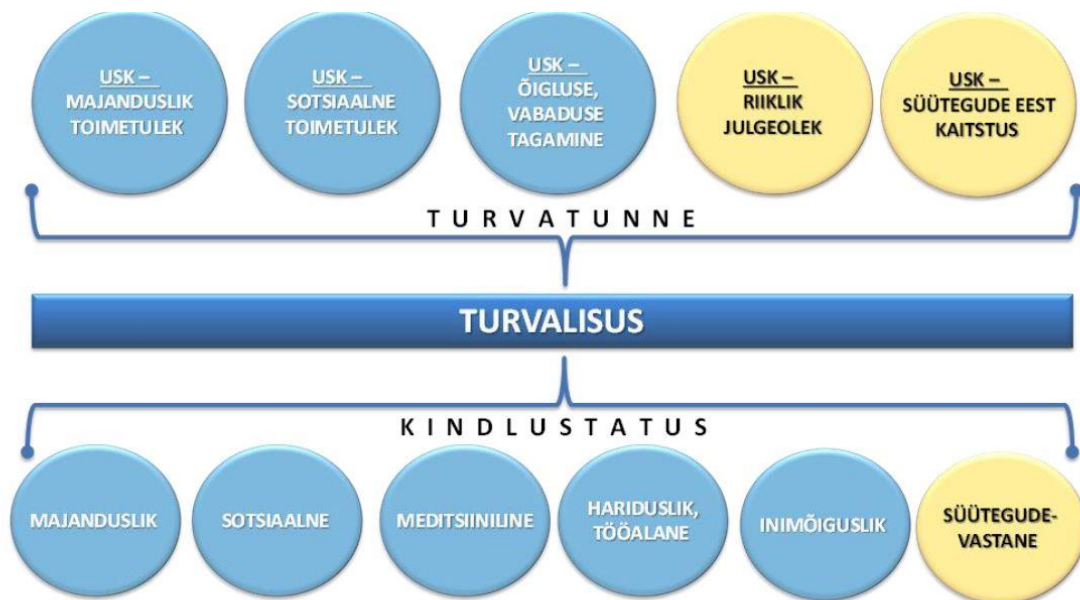
Sisukokkuvõte

Käesolev siseturvalisuse valdkonna arengukava on Saaremaa valla esimene antud valdkonna arengukava.

Arengukava koostamise algatas Saaremaa vallavolikogu detsembris 2018. pidades oluliseks siseturvalisuse valdkonnas strateegilise vaate loomist. Maakonnas on tervist, heaolu ja turvalisust toetava elukeskkonna kujundamine üks olulisemaid ülesandeid, mida omavalitsused ühiselt koos partneritega täidavad. Ennetavalt ja aktiivselt elukeskkonna kujundamine tähendab võitu tervelt elatud eluaastate, turvalisema kodukoha ja teadlike ning aktiivsete inimeste näol.

Vastavalt siseturvalisuse arengukavale 2015-2020 tähendab turvalisus stabiilset elukeskkonda, milles inimene tunneb ennast kaitstult ja kus on tagatud tema ohutus ja kindlustatus. Seetõttu keskendub „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ neljale teemale, mis on ka käesoleva arengukava koostamisel lähtealusteks võetud:

- ✓ turvalisuse tagamine on terviklik;
- ✓ turvalisus algab meist endist;
- ✓ kõige mõistlikum on õnnetusi ennetada;
- ✓ oluline on jõuda teadmiste põhised probleemid põhjusteni ja need koostöös lahendada.

Joonis 1. Turvalisuse olemus (Allikas: Kriminaalpreventsiooni nõukogu, 1996)

Saaremaa valla siseturvalisuse arengukavas tuuakse välja valdkonna arenguvision, tuuakse välja selle poole liikumiseks strateegilised eesmärgid, vastavad mõõdikud ning kirjeldatakse tegevussuundi nende eesmärkide saavutamiseks, samuti on väljatoodud täpsemad tegevused ja ressursivajadus.

Saaremaa valla siseturvalisuse arengukava aastateks 2020-2030 on koostatud Saaremaa vallavalitsuse poolt vastava töögrupi (koosseisus Karin Närep, Kalle Laanet, Heiki Hanso, Tambet Oll, Meelis Juhandi ja Olari Malk) eestvedamisel ja koostöös Saare maakonna siseturvalisuse nõukoguga.

Siseturvalisuse valdkonna arengut kavandatakse kahes tegevusvaldkonnas või strateegilises fookusteemas:

- 1) **Avaliku ruumi turvalisus**
- 2) **Turvalisuse alased elanike käitumised ja hoiakud**

Antud tegevusvaldkonnad peegeldavad seda, mis on täna meie valla siseturvalisuse valdkonnas kõige olulisemad teemad.

Arengukavas ei käsitleta eraldi teemana võimalikke kriise ja elanikkonna kaitsega seonduvaid teemasid. Antud osas on Riigikantselei ja Siseministeeriumi poolt koostatud „Elanikkonna kaitse kontseptsioon“¹, Saaremaa valla kontekstis võimalikke kriise, sh hädaolukordi, analüüsitakse vastavas Saaremaa valla hädaolukorra plaanis. Samuti ei käsitleta siseturvalisuse arengukavas sotsiaalsest, majanduslikust, meditsiinilisest, inimõiguslikust ja looduskeskkonnast tulenevat turvalisust. Antud valdkondade käsitus eeldab põhjalikumat kajastust teiste valdkondlike arengudokumentide koosseisus.

Saaremaa valla siseturvalisuse arengukava lähtub Siseturvalisuse arengukavast aastateks 2015-2020, Saare maakonna arengustrateegiast 2019-2030, Saare maakonna tervise- ja heaoluprofiilist.

Arengukava koostamiseks toimusid siseturvalisuse teemalised arutelud Saaremaa erinevates piirkondades (kokku 11), mille käigus koguti sisendit piirkonna turvalisuse väljakutsete ja lahenduste osas vastavate piirkonna mittetulundusühendustelt, külavanematelt ja teistelt osalejatelt. Lisaks oli arengukava avalikustamisel perioodil 13.-27.11.2019 ja toimus avalik arutelu 25.11.2019.

Nimetatud arutelude tulemusel kujunes arengukava teemade fookusring.

Arengukava vaadatakse üle igal aastal Saare maakonna siseturvalisuse nõukogu poolt, kes teeb vajadusel arengukava muutmiseks ettepaneku Saaremaa valla vallavalitsusele. Arengukava lõpparuanne koostatakse peale arengukava perioodi lõppemist.

¹ https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/organisatsioon/failid/rakkeryhmad/elanikkonnakaitse_kontseptsioon_15.02.2018.pdf

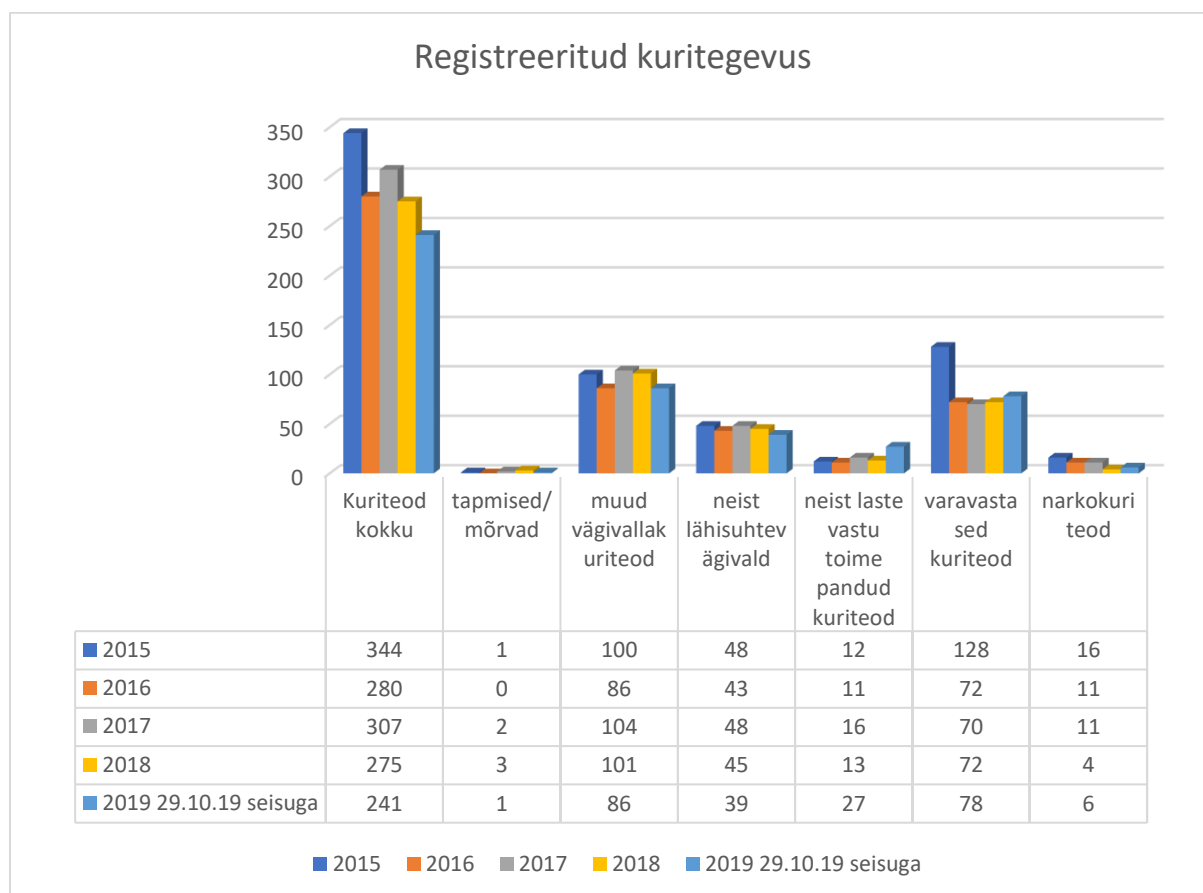
Hetkeolukorra analüüs

Alljärgnevalt esitatakse statistika peamiste valdkondade lõikes Saare maakonna kohta, mille alusel on käesolev arengukava koostatud.

Statistika siseturvalisuse valdkondade lõikes Saare maakonnas

Kuritegevus

Joonis 1. Registreeritud kuritegevus maakonnas. Allikas: PPA²

Saare maakond on elanike suhtarvu ja registreeritud kuritegevust arvestades üks turvalisemaid piirkondi Eestis. Kuritegevuse probleem on kogukonna probleemide hierarhias tagaplaanil, mis seab ennetustööle tõsisemid väljakutsed, et jõuda inimesteni erinevate ohtude teadvustamisel, mis tooks endaga kaasa muutuse inimeste riskikäitumises. Olukorras, kus turvalisuse kvaliteet on niisugusel tasemel, mis ei häiri inimeste igapäevaelu, tuleb väga suurt rõhku panna kogukonnas turvalisuse küsimuste fookuses hoidmisele ja ennetustegevusele.

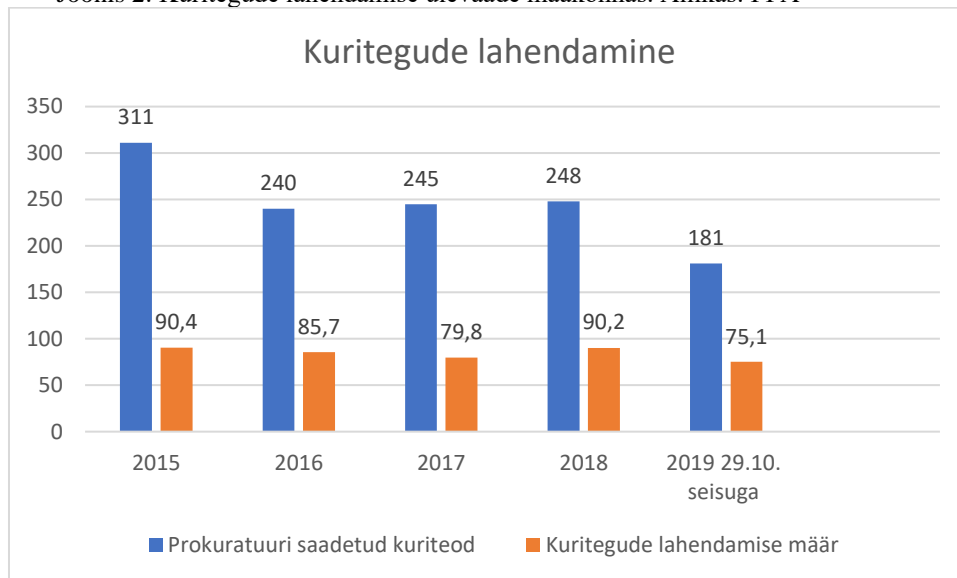
² Siin ja edaspidi tähendab lühend PPA Politsei- ja Piirivalveametit

Süütegude ning nende tagajärjel viga saanute vaates saab välja tuua kaks prioriteetset valdkoda. Nendeks on vägivalla- ja liiklussüüteod.

Vägivallakuriteod moodustavad registreeritud kuritegudest kolmandiku. Põhiliseks vägivallakuriteoks on kehalised väärkohtlemised, mis leiavad aset tuttavate vahel ühise alkoholi tarbimise käigus ja seda just avalikust ruumist väljaspool, so eluruumides. Avalikus kohas viibival isikul on kõige suurema tõenäosusega võimalus kuriteoohvriks langeda Kuressaare kesklinna piirkonnas, kui külastatakse öisel ajal lõbustusasutusi ning kui tarbitakse liialt alkoholi.

Olulise ja prioriteetse valdkonnana tuleb esile tõsta peresisesed tülid, mis võivad viia vägivallani. Lähisuhtevägivald on peitkuritegu, mida kõrvalised isikud märkavad vähe või ei taha märgata. Siinkohal on väga oluline ka kogukonna poolne märkamine ja asutustevaheline koostöö. Saare maakonnas on kasutusel võrgustikupõhine juhtumikorralduse mudel MARAC (Multi-Agency Risk Assessment Conference), mille eesmärgiks on tuvastada kõrge riskiga lähisuhtevägivalla ohvrid ning kindlustada nende kaitse mitmete asutuste spetsialistide koostöös ning seeläbi vähendada lähisuhtevägivalda ja selle raskeid tagajärgi.

Joonis 2: Kuritegude lahendamise ülevaade maakonnas. Allikas: PPA

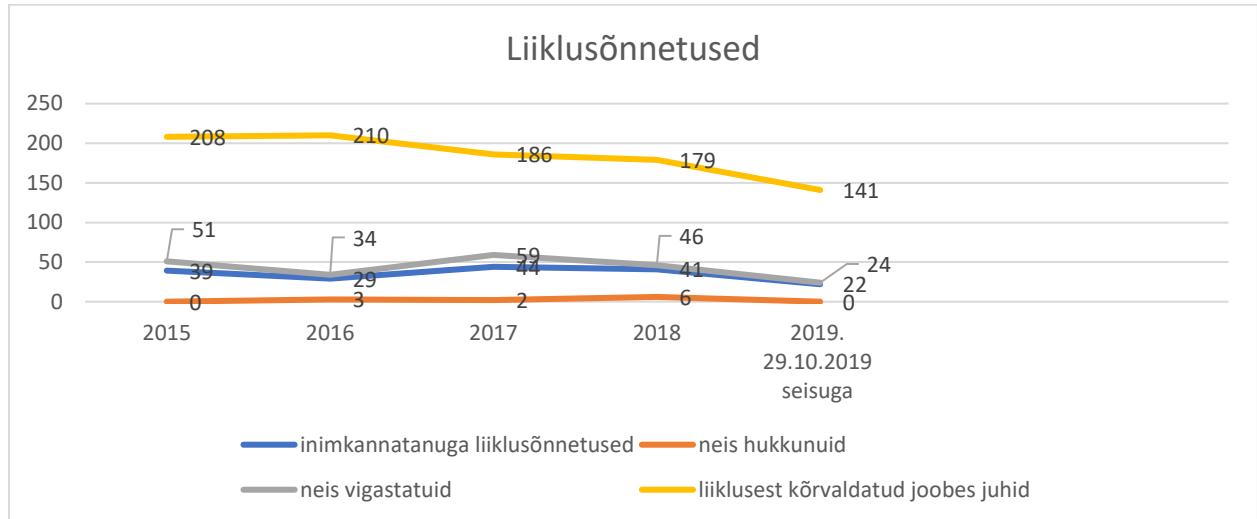

Liiklusohutus

Liikluskuriteod Eestis tervikuna, olles viimastel aastatel langustrendis, on 2019. aastal pöördunud tõusule.

Saare maakonna liikluskultuuri iseloomustava faktorina tuleb välja tuua inimkannatanutega lõppenud liiklusõnnetuste ja neis raskelt viga ning surma saanud inimeste arvulised tõusud viimasel kolmel aastal. Enamus õnnetusi juhtub tähelepanematuse tagajärjel. Neist joobes juhtide süül aset leidnud liiklusõnnetuste osakaal jääb ca 30% juurde.

Joonis 3. Liiklusõnnetused Saare maakonnas. Allikas: PPA

Veeohutus

Meresõit, kalastamine, purjetamine, veesport on Eesti elanikkonna seas muutunud üha populaarsemaks. Rajatud on uusi väikesadamaid, lisandub uusi veesõidukeid, üha enam on Eesti vetes harrastusmeresõitjaid teistest riikidest. Märkimisväärne osa Eesti territoriaalmerest piirneb Saare maakonna saartega (Saaremaa, Muhu, Vilsandi, Ruhnu), mistõttu on siin oluline edasi arendada päästevõimekust merel. Otsingu- ja päästetööde korraldamisel merel teeb Politsei- ja Piirivalveamet koostööd vabatahtlike merepäästjatega. Saaremaa ja Muhu Vabatahtlikud Merepääste Seltsid tegutsevad eesmärgiga tõsta mereturvalisust ja arendada merepääste võimekust Saare maakonnas.

Tabel 1. Otsingu- ja merepäästeoperatsioonid. Allikas: PPA

Otsingu- ja merepäästeoperatsioonid	2015	2016	2017	2018
Merepäästejuhtumite arv	27	22	32	34
Merealal abivajajaid	34	57	110	68
... nende käigus päästetud	29	46	95	57
... ise pääsenud	4	9	15	9
... nende käigus hukkunud	0	1	0	2
... teadmata kadunud	1	1	0	0

Selgitus: 2017 aasta abivajajate suur arv oli tingitud Sõru – Triigi parvlaeva rikkest. Kõik praami peal olnud läksid abivajajatena kirja

Tabel 2. Veeõnnetused veekogu liigi järgi. Allikas: Päästeamet

Veeõnnetused veekogu liigi järgi saare maakonnas	2014	2015	2016	2017	2018
Jõgi					
Järv		1			

Kraav			1		
Meri	3		1	1	4
Tiik					1
Kokku	3	1	2	1	5

Tabel 3. Veeõnnetused. Allikas: Päästeamet

Veeõnnetused Saare maakonnas	2014	2015	2016	2017	2018
vette kukkumine avalikus keskkonnas			2		0
Kalastamine		1		1	2
vette kukkumine kodukeskkonnas					2
Suplemine					1
Teadmata	3				0
Kokku	3	1	2	1	5

Kuna Saare maakonna 3 omavalitsust on ümbritsetud merega, tuleb arvestada ja ennetustegevust suunata veeohutusele- lastest eakateni, viimastel on nn eluaegne kogemus, mis veab tihti alt. Keerulisemaks muutuvad olukorra soojad suved ja alkoholi tarbimisel vette või veekogule minek.

Tuleohutus

Tabel 4. Tulekahjude arv maakonnas Allikas: Päästeamet

Saare maakond	2013	2014	2015	2016	2017	2018
hoonetulekahjud	39	27	38	27	32	28
tulekahjudes hukkunud	3	1	1	1	2	2
tulekahjudes vigastatud	5	1	3	2	1	4

Tabel 5. Vabatahtlike päästekomandode arv. Allikas: Päästeamet

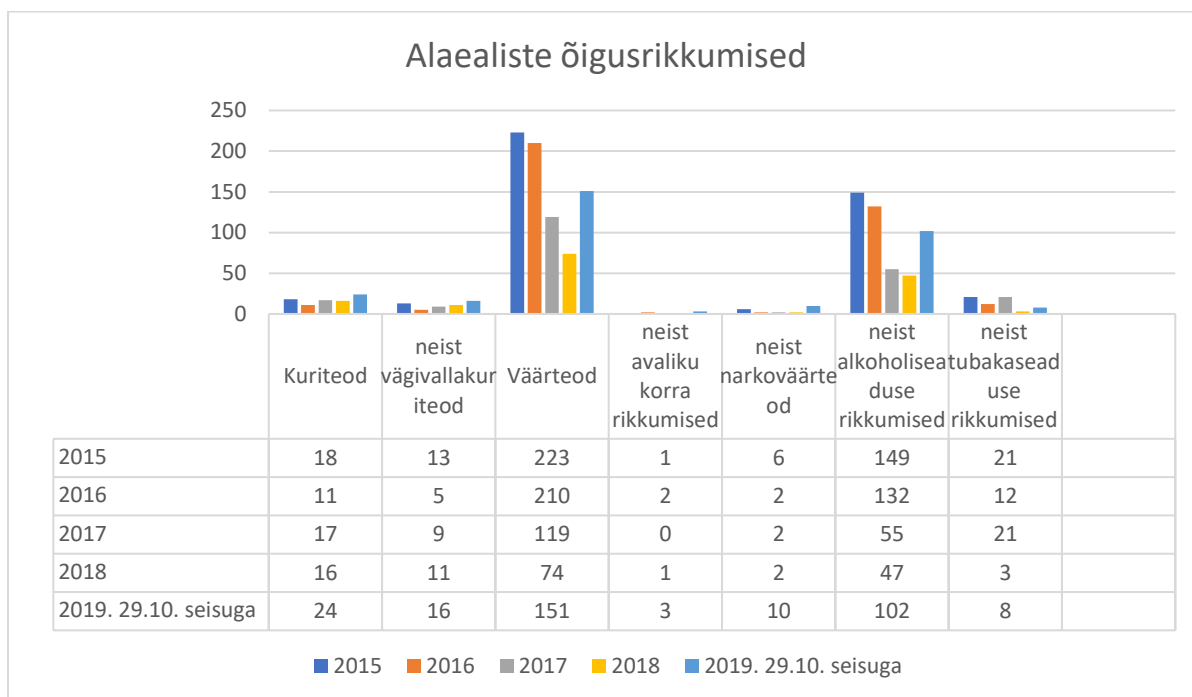
Saare maakond	2014	2015	2016	2017	2018
Vabatahtlike päästekomandode arv	11	13	13	14	14

Maakonna kohta on suur hoonetulekahjude arv. Enamus tulekahjusid on seotud tahmasüttimisega, hooletusega lahtise tule kasutamisel, rikkega elektriseadmes või elektripaigaldustes.

Noored

Erilise tähelepanu all laste ja noortega seonduvad teemad, nii ka siseturvalisuse valdkonnas.

Joonis 4. Alaealiste poolt toime pandud õigusrikkumised. Allikas: PPA

Põhilised alaealiste poolt toime pandud kuriteod on vägivallakuriteod, kus ohvriteks on samuti lapsed.

Lastega seotud vägivalda märgatakse rohkem ja teavitatakse vastavaid asutusi laste kaitseks. Teatud Saaremaa valla piirkondades on väljatoodud noorte kogunemisi ja sellega kaasnevaid objektide lõhkumisi jms. Eraldi teemana, tuleb edaspidiselt käsitleda narkootikumide tarbimist laste ja noorte poolt, mille osas vastav statistika hetkeseisuga maakonna lõikes puudub.

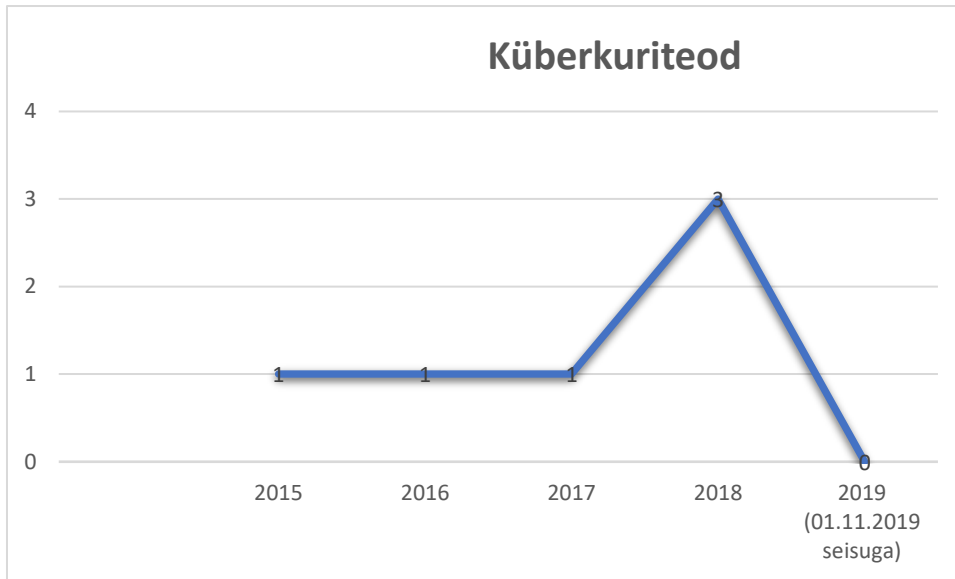
Küberkuritegevus

Uue teemana seonduvalt tehnoloogia arenguga tuleb siseturvalisuse valdkonnas tähelepanu pöörata küberkuritegevusele. Maakonna osas näitab vastav statistika veel suhteliselt vähe juhtumeid.

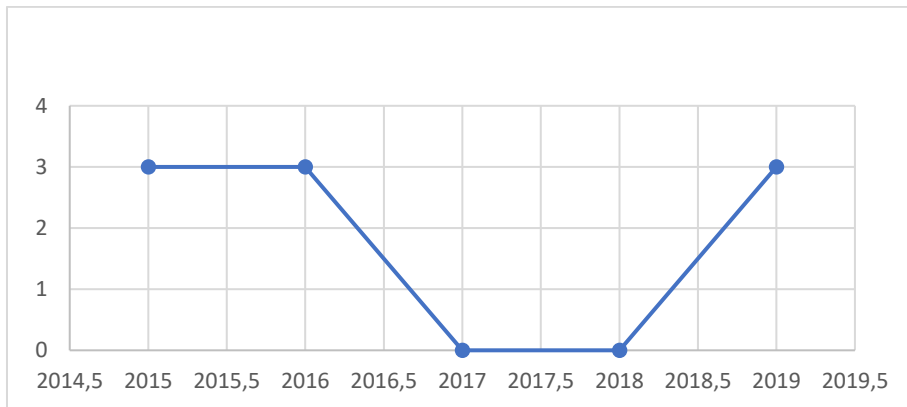
Põhilised kuriteod on teiste isikute sotsiaalmeedia ja meilikontodesse sisse tungimised. Konkreetsete varaliste kahjudega kuriteod on seotud võõraste pangakaartide või pangakoodide kasutamisega, nt viipevõimalusega kaardid, PIN-koodide teada saamine ning ka pettuse teel, näiteks võltsitud e-kirja saatmine või meilikontole sisse häkkimise teel arvete tasumisele meelitamine. Suurem kahju ongi põhjustatud ühele äriettevõttele, kus raamatupidajale saadeti näiliselt juhataja e-kiri märkega tasuda kiiresti üks arve.

Samas on tegemist valdkonnaga, mis nõuab ennetavaid meetmeid, seda eriti laste, noorte ja vanemaealiste osas, tagamaks võimalike riskide realiseerumise.

Joonis 6: Küberkuriteod (ebaseaduslikult arvutisüsteemi sisenemine juurdepääsukoodi kõrvaldamise teel) Saare maakonnas. Allikas: PPA

Joonis 7.: Arvutikuriteod, -pettused Saare maakonnas. Allikas: PPA

Institutsionaalne korraldus

Rahvatervise ja siseturvalisuse valdkond on alates 2018. aastast ümber korraldatud, pärast haldusreformi ning maavalitsuste tegevuse lõpetamist täidavad neid ülesandeid maakonna kohalikud omavalitsused ühiselt. Koostöös Muhu ja Ruhnu vallaga on käivitatud maakonna siseturvalisuse nõukogu tegevus.

Ennetuses on oluline võrgustikupõhine lähenemine ja koostöö nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil.

Siseturvalisuse valdkond toetub lisaks kutselistele teenistujatele ka vabatahtlikele. Saaremaa Vabatahtlikul Merepääste Seltsil on Abruka, Mõntu, Kuressaare, Lõmala, Kungla, Ruhnu ja Soela üksused, mis baseeruvad vastavates sadamates. Üksused saavad tekkida eelkõige piirkondadesse, kus on aktiivne kogukond, kellel on huvi tõsta kogukonna turvalisust.

1. jaanuari 2019. aasta seisuga oli Kuressaare politseijaoskonnas tööl 64 inimest, sh patrulli- ja merepääste grupis töötab 34, piirkonnagrupis 14, menetlusgrupis 8 ja arestimajas 6 ametnikku. Päästeameti Saaremaa päästepiirkonnas on kokku 75 kinnitatud kohta, millest kõik on hetkeseisuga täidetud, sh asuvad päästekomandod Kuressaares, Orissaares, Kihelkonnal ja Ruhnus.

Väliskeskonna olulisemad muutused

Siseturvalisust mõjutavate väliskeskonna trendidena saab välja tuua järgmiseid antud valdkonda mõjutavaid trende.

- ✓ Rahvusvaheline olukord on pingestunud
- ✓ Tehnika ja tehnoloogia arengu surve
- ✓ Demograafilised muutused jätkuvad järgmise 30 aasta jooksul kõikides linnades – rahvastik vananeb ja väheneb ning kuna tööturult lahkuvate inimeste arv pidevalt kasvab, tööturule sisenejate arv aga väheneb, hakkab Eestis tegelikke töötegijaid vähemaks jääma.

Elanike hinnangud siseturvalisuse valdkonnas

„Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ üldeesmärk on tagada, et Eesti inimesed tunneksid, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Nutikate, optimaalsete ja mõjusate lahendustega parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Käesolev arengukava lähtub samuti eeltoodud eesmärgist.

Läbiviidud avaliku arvamuse uuringud siseturvalisuse valdkonnas on tehtud Eesti kui terviku osas st maakonna osas eraldi hinnanguid ei saa välja tuua. Samas saame eeldada, et suurel määral kajastavad Eesti elanike hinnangud kokku ka maakonna elanike hinnanguid.

Eesti elanike hinnangud turvalisusele on kõrged³. **Eestit elamiseks turvaliseks riigiks pidavate elanike arv on viimastel aastatel suurenenud**, sealjuures on oluliselt suurenenud nende hulk, kes nõustuvad selle väitega täielikult. 2015. aasta Eurobaromeetri uuringu järgi leidis 92% vastanuid, et Eesti on elamiseks turvaline riik. **2018. aastal pidas siseturvalisuse avaliku arvamuse uuringu järgi Eestit elamiseks turvaliseks riigiks koguni 94% vastanutest.**

Pea kõik eestimaalased leiavad, et nende kodu ümbruskond on elamiseks turvaline (94% 2016, 96% 2018). 2018. aasta siseturvalisuse avaliku arvamuse uuringule vastanute hinnangul on neli kõige olulisemat kodukoha turvalisust suurel määral tõstvat tegurit valvekaamerad avalikes kohtades (53%), kogukonna suurem sidusus ehk see, et naabrid tunnevad üksteist (51%), politseipatrullid tänavatel (49%) ning kohaliku omavalitsuse tegevused turvalise keskkonna kujundamisel (samuti 49%).

Turu-uuringute AS poolt 2017. aasta juunist septembrini läbiviidud avaliku arvamuse uuringu tulemusi 2016. aasta uuringu tulemustega kõrvutades võib öelda, et Kuressaare politseijaoskonna tööpiirkonnas langes elanike ohutunnetus. Seda pea kõikides positsioonides, välja arvatud arvutikuritegevus (arvutiandmetesse sekkumine, nuhkvara, pahavara ja arvutiviiruse levitamine jne) ja arvutisüsteemide kaasabil toimepandud kuritegevus (sh pornograafia), kus ohutunnetus mõnevõrra kasvas. Suurimale osale Saare maakonna elanikkonnast valmistas nagu ka varasemalt muret olukord liikluses ning sinna kõrvale kerkis 2017. aastal sama palju neid, kes tunnetasid ohtu arvutikuritegevuses. Mõlemas teemat hinnati ohuks üle 60% vastanute poolt (kogu valim 175 inimest Saare maakonnast). Rohkem kui pooled tunnetasid ohtu ka arvutisüsteemide kaasabil toimepandavas kuritegevuses. Neile järgnesid tunnetatud ohtudena korruptsioon (40%) ja merereostus (38%). Vaatamata sellele tundis 88% Saare maakonna elanikest end oma elupiirkonnas

³ Uuringute info põhineb Siseturvalisuse arengukava 2020-2030 koostamise ettepanekul, avaldatud www.valitsus.ee

turvaliselt ning see turvatunne kasvas võrreldes 2016. aastaga veidi. Politsei toimetulekut kuritegevuse ohjeldamisega hindas heaks 80% Saare maakonna vastanutest.

Siseturvalisuse avaliku arvamuse uuringu järgi on **elanike kaasatus siseturvalisuse tagamisse võrreldes 2016. aastaga vähenenud (2016. aastal oli see 46,1% ja 2018. aastal 30%). Inimesed on enamasti veendunud, et peaksid ise aktiivselt osalema omaenda ja kodukoha turvalisuse tagamisel (93%).** Turvalisusega seotud vabatahtlikus tegevuses osalemise suurendamisel on samuti potentsiaali. Seda ilmestab inimeste valmisolek panustada vabatahtlikusse tegevusse: naabrivalves on osalenud 9% elanikke, samas kui 56% vastanuid on valmis selles edaspidi samuti osalema; abipolitseinike ja päästjate töös on osalenud vaid 1% vastanutest, kuid iga viies 15–49-aastane Eesti elanik on huvitatud abipolitseinikuks või vabatahtlikuks päästjaks hakkamisest.

Usaldus vabatahtlike organisatsioonide suhtes on kõrge (74–87%). Samuti püsib endiselt suur elanike usaldus siseturvalisust tagavate asutuste suhtes – Päästeametit usaldas 2018. aastal 97%, Häirekeskust 94% ning Politsei- ja Piirivalveametit 89% küsitlusele vastanutest. Hinnatavast 25 institutsioonist usaldavad eestimaalased kõige enam just neid asutusi.

2018. aastal tehtud avaliku arvamuse uuringu järgi 95% vastanuid nõustus või pigem nõustus, et peavad oluliseks käituda ohte ennetavalt. Viimase kahe aasta jooksul on inimesed ka ise astunud rohkem samme turvalise elukeskkonna loomiseks. Näiteks on kasvanud suitsuanduri (2016. a 90% ja 2018. a 95%), vingugaasianduri (2016. a 13% ja 2018. a 18%) ning enda paigaldatud valveseadmete (2016. a 9% ja 2018. a 17%) omanike osakaal. 51%-l vastajatest on turvauks või -lukk ning 47%-l tulekustuti ja/või tulekustutustekk. Samuti on suurem osa elanikke palunud oma naabril kodul silma peal hoida (2016. a 54% ja 2018. a 58%). Lisaks sellele on 40% elanikest arutanud naabritega oma ümbruskonna turvalisuse teemadel ja 13% on teinud turvalisusega seotud ettepanekuid kohalikule omavalitsusele.

Suur osa õnnetustest ja vigastussurmades juhtub aga siiski käitumuslike tegurite tõttu, sh alkoholi liigtarvitamine, hooletu suitsetamine. Näiteks oli 2018. aastal iga viies uppunu alkoholijoobes (22%). 2015. aastal olid tules hukkumise hetkel alkoholijoobes 60% hukkunutest, 2018. aastal 48%. Suitsetamisest alguse saanud tulekahjudes olid 2015. aastal joobes 85% hukkunutest, 2018. aastal vastavalt 63% ja 17%. 2018. aastal toimus joobes või alkoholi piirmäära ületava juhi süül nii kannatanu kui hukkunuga õnnetusi võrreldes 2017. aastaga vähem, varakahjuga liiklusõnnetusi aga 10% rohkem.

Kuigi ohtude ennetamist oluliseks pidavate elanike osakaal oli 2018. aasta uuringu järgi väga suur (95%), siis tunduvat väiksem on nende osakaal, kes peavad piisavaks enda valmisolekut ennast või teisi õnnetuse korral aidata (61%).

Kokkuvõtte hetkeolukorra analüüsist

Lähtuvalt senisest statistikast siseturvalisuse valdkonnas ja elanike hinnangutest enda turvatundele, saab välja tuua järgmise kokkuvõtte hetkeolukorra analüüsist.

Saare maakonnas on Eesti kõige madalam kuritegevus (1000 elaniku kohta 9 kuritegu aastas). Suhteliselt väike kogukond on küllaltki kokkuhoidev, kuritegevuse tase on madal ning keskkond on turvaline nii lastele kui ka täiskasvanutele. Kuritegevuse tase näitab vähenemist, samas tuleohutuse valdkonnas ei ole toimunud olulist vähenemist hoonetulekahjude ja hukkunute arvus.

Avaliku arvamuse uuringu tulemused kinnitavad, et Saare maakond on Eesti üks turvalisemaid maakondi Hiiu maakonna järel ning kohaliku politseiga ollakse keskmisest enam rahul. Kõige

rohkem inimesi näeb ohtu liikluses, arvutikuritegevuses ja arvutisüsteemide kaasabil toimepandavas kuritegevuses.

Oluline on tagada nii tegeliku kui tunnetatud turvalisuse kõrge tase ka järgmise 10 aasta perioodil.

Siseturvalisuse asutuste teenuste kättesaadavus Saare maakonnas on tänasel tasemel tagatud, sh vastavad reageerimisajad. Lisaks on ulatuslikus mahus kasutada vabatahtlike päästjate ressursi. Vastavate asutuste ja kolmanda sektori koostöövõrgustikud on toimivad. Rakendunud on tervishoiuasutuste, sotsiaalvaldkonna asutuste, vallavalitsuse ja siseturvalisuse valdkonna asutuste hea koostöö. Päästeameti ja PPA ressursi on võimalik kasutada enam ennetustegevuste valdkonnas, sh inimeste käitumise ja hoiakute muutmiseks.

Uute trendidena tuleb arvestada küberturvalisusega seonduvat temaatikat, sh küberkuritegevuse ja -kiusamisega seonduvat, mis võib inimeste turvatunnet olulisel määral mõjutada.

Lähtudes Saare maakonna senisest statistikast, saab välja tuua peamised fookusteemad:

- 1) vägivalgakuriteod;
- 2) liiklusohutus;
- 3) tuleohutus;
- 4) küberturvalisus;
- 5) elanike teadlikkuse kasvatamine,
- 6) täiendava ressursi kaasamine siseturvalisuse valdkonda läbi vabatahtliku tegevuse.

Inimeste teadmistel, hoiakutel, oskustel ja käitumisel on oluline roll ohtude märkamisel ja nende ennetamisel.

Eelkõige peab siinkohal tähelepanu all olema vigastuste ja vigastussurmade (täpsemini liikluse, tulekahjude, uppumiste, uimasti üledoosi, mürgistuste, sh gaasimürgistuste ning tapmiste ja mõrvade tagajärjel hukkunud või vigastatud), varavastaste süütegude, avaliku korra rikkumiste ja hädaolukordade kahjude ärahoidmine.

Siseturvalisuse arengukava tegevused on seotud ja aitavad kaasa ka vägivalga ennetusele laiemalt. Turvalisuse loomisel ei ole võimalik suurendada vaid siseturvalisuse teenuste tõhusust, vaid vaja on kogu ühiskonna pingutusi, et õnnetusi vältida ja nende tagajärjesid vähendada. Eesmärk on leida turvalisuse tagamisel tasakaal sündmustele reageerimisel ja nende ennetamisel.

Tegevusvaldkonna visioon

Saare maakond on aastal 2030 jätkuvalt kõige turvalisem maakond Eestis

Üldeesmärk: Saaremaa turvaline elukeskkond toob kaasa elanikkonna kasvu Saaremaa vallas ja maakonnas.

Tegevusvaldkonnad, strateegilised eesmärgid ja mõõdikud

I tegevusvaldkond

Turvaline avalik ruum

Strateegiline eesmärk 1.1:

Avalik ruum on turvalisust soodustav, heakorrastatud, valgustatud ja turvalise liiklusega ruum, mille saavutamise nimel tehakse koostööd erinevate era-, kolmanda ja avaliku sektori osapoolte vahel.

Mõõdik	Baastase 2018	Sihttase 2030
Kuritegevus 10000 elaniku kohta (Allikas: Statistikaamet, maakonna kohta, 1 kord aastas)	94 (2018)	Vähendada taset
Registreeritud vägivallakuriteod (Allikas: PPA, maakonna kohta, 1 kord aastas)	104 (2018)	Vähendada taset
Liikluses hukkunud ja vigastatud (Allikas: Maanteeamet, maakonna kohta, 1 kord aastas)	52 (2018)	Vähendada taset
Valgustatud bussipeatuste ja külakeskuste arv (Allikas: vallavalitsus, valla kohta, 1 kord aastas)	Määratletakse 2019. lõpus	Määratletakse lähtuvalt algtasemest
Valmidus reageerida sündmusele (üksuste keskmine) (Allikas: PPA, Päästeamet, 1 kord aastas)	Maapääste 10 min Merepääste 30 min	Hoida taset

Tegevused

Tegevus 1.1.1: Vägivallavastase ennetustöö parandamine koostöös partneritega, sh lähisuhtevägivalla osas (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.2: Regulaarsed kohtumised ja õppused Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, Kaitseliidu struktuuriüksuste, vabatahtlike päästjate ja teiste turvalisust tagavate organisatsioonidega ning nende tegevuse toetamine (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.4: Merepääste võimekuse toetamine (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.5: Valmisoleku loomine ulatuslike looduspõlengute ja merereostuse likvideerimiseks (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.6: Tuletõrje veevõtukohtade olemasolu ja märgistuse tagamine (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.7. Ujumisõppe toetamine koolides (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.8 Ujumiskohtade varustamine elementaarsete abistavate vahenditega ja infotahvlitega (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.9 Avaliku ruumi turvalisuse tõstmiseks tingimuste loomine lähtudes sellekohastest ruumilise planeerimise põhimõtetest (nt videokaamerate paigaldus, tänavavalgustuse parandamine, liiklusohtliku kohtade kaardistamine, alkoholimüügi piiramine) (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.10. Laste ja naiste tugikeskuse tegevuse toetamine (2020-2030).

Tegevus 1.1.11. Saare maakonna tervise- ja heoluprofiili rakendamine ja elluviimise seire (2020-2030).

Tegevus 1.1.12 Saare maakonna siseturvalisuse nõukogu ja maakonna valdade kriisikomisjonide toimimine ja omavaheline koostöö (2020-2030).

II tegevusvaldkond

Turvalisem ja õiguskuulekam kogukond**Strateegiline eesmärk 2.1.:**

Saaremaa elanike ja külaliste teadlikkus on viidud tasemele, mis tagab turvalise käitumise.

Mõõdik	Baastase 2018	Sihttase 2030
Hoonetulekahjude arv (Allikas: Päästeamet, maakonna kohta, 1 kord aastas)	28 (2018)	Vähendada taset
Veeõnnetustes uppunute arv (Allikas: Päästeamet, maakonna kohta, 1 kord aastas)	5 (2018)	0
Eluhoonete tulekahjudes hukkunud (Allikas: Päästeamet, maakonna kohta, 1 kord aastas)	2 (2018)	0
Vabatahtlikena siseturvalisuse valdkonnas kaasatud inimeste arv (Allikas: vallavalitsus, maakonna kohta, 1 kord aastas)	367 (2019) ⁴	Suurendada taset
Elanike rahulolu elukeskkonna turvalisusega (Allikas: vallavalitsus, uuring)	Määratakse 2020	Määratakse lähtuvalt baastasemest
Koolide arv, kes on osalenud liiklusohutuse teavitustöös (Allikas: Maanteeamet, maakonna kohta, 1 kord aastas)	Määratakse 2019	Määratakse lähtuvalt baastasemest
Küberkuritegevus	3	Vähendada taset

Tegevused

Tegevus 1.1.1: Teavitustöö alkoholi ja mõjuainete kahjulikkusest ning tegevused nende kättesaadavuse vähendamiseks, sh vastavad teavituskampaaniad kõigi kommunikatsioonikanalites (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.2: Toimiva naabrivalve loomise toetamine (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.3: Ohutusala teavitustöö koostöös Maanteeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeametiga erinevatele vanuse- ja sihtrühmadele, sh lastele (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.4: Maakonna siseturvalisuse nõukogu kaudu erinevate sihtrühmadega koostöö tegemine siseturvalisuse ja vastava teadlikkuse tõstmisel (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.5.: Küttekollete kontrollimise tõhustamine, vähem kindlustatud või väiksema toimetulevate isikute tulekollete kontrollimise ja parandamise abistamine (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.6. Küberkuritegevuse ennetusmeetmete rakendamine (kõigis piirkondades, 2020-2030).

Tegevus 1.1.7.: Õnnetuste ennetuseks teavitustöö läbiviimine, sh kodus- ja tööruumides toimivate kukkumiste jms ennetamiseks.

Tegevus 1.1.8: Laste ja noorte kuritegevuse ja riskikäitumise ennetamisala teavitustöö.

Tegevus 1.1.9.: Teavitustöö ohtlike ainete (nt lõhkeainete) leidmisel võimalike ohtude ennetamiseks.

⁴ Vabatahtlikud päästjad, vabatahtlikud merepäästjad, Naiskodukaitse, Kaitseliit, abipolitseinikud, Punane Rist

